

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансового менеджменту
протокол № 6 від "9" січня 2020 р.
Зав. кафедри _____ Ситник Н. С.
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВСТУП ДО ФАХУ»

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та найменування спеціальності)

спеціалізація: Фінанси, митна та податкова справа
(найменування спеціалізації)

освітній ступінь: бакалавр

Укладач(і):

Круглякова Віра Володимирівна
доцент кафедри фінансового менеджменту,
кандидат економічних наук

Зміст планів семінарських занять

Плани семінарських занять і методичні рекомендації щодо їх проведення з навчальної дисципліни включають такі розділи:

- РОЗДІЛ 1.** МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 2.** КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 3.** ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 4.** КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття відбуваються після проведення лекцій з відповідних тем навчальної дисципліни. У процесі підготовки до цих видів аудиторних занять студенти повинні поглиблено опрацювати лекційний матеріал, а також виконати самостійну роботу. При цьому студенти можуть використовувати як рекомендовані нижче літературні джерела зі списку основної літератури, так і користуватися літературою зі списку додаткової літератури, а також іншими джерелами, включаючи Інтернет-ресурси.

Опитування студентів на семінарах здійснюється в розрізі наведених нижче планів занять в усній та письмовій формах. Крім того, робота на семінарських заняттях передбачає виконання студентами тестових завдань з відповідних тем.

РОЗДІЛ 2. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема семінарського заняття. Заліки по модулях	Кількість годин
<i>Заліковий модуль №1</i>		
1.	Семінарське заняття №1 до теми 1. Загальні основи спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».	2
2.	Семінарське заняття №2 до теми 2. Суть та роль фінансів у суспільстві.	2
3.	Семінарське заняття №3 до теми 3. Фінансова система України.	2
4.	Семінарське заняття №4 до теми 4. Фінанси суб'єктів господарювання.	2
5.	Семінарське заняття №5 до теми 5. Бюджет і бюджетна система.	2
6.	Семінарське заняття №6 до теми 6. Основні ознаки банківської системи України.	2
7.	Семінарське заняття №7 до теми 7. Особливості податкової системи України; 8. Страхування та страховий ринок.	2
Разом семінарських занять		14
Разом заліки по модулях (ЗМ)		2
Разом годин		16

РОЗДІЛ 3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

План семінарського заняття № 1

Тема № 1. Загальні основи спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страхування», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо актуальності, сутності та практичного значення спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Які основні характеристики спеціаліста у сфері фінансів?
2. Назвіть професійні напрями і цілі фінансиста.
3. У чому полягає фінансово-кредитна ціль фінансиста?
4. У чому полягає податково-бюджетна ціль фінансиста?
5. У чому полягає інвестиційна ціль фінансиста?
6. У чому полягає нормативно-методична ціль фінансиста?
7. У чому полягає страхова ціль фінансиста?
8. У чому полягає зовнішньоекономічна ціль фінансиста?
9. Що входить в обов'язки фінансиста?
10. Якими загальними компетентностями має володіти фахівець спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» згідно вимог МОН?
11. Якими спеціальними компетентностями має володіти фахівець спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» згідно вимог МОН?
12. Назвіть актуальні проблеми, що впливають на підготовку фахівців для фінансової системи.

План семінару:

1. Актуальність і практичне значення підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
2. Загальні компетентності, якими має володіти фахівець спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» згідно вимог МОН.
3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності, якими має володіти фахівець спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» згідно вимог МОН.
4. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання згідно Стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
5. Проблеми підготовки фахівців для фінансової системи.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Моє бачення майбутньої професії фінансиста.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв’язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, 2004 с.

2. Наказ МОН України «Стандарт вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» № 729 від 24.05.2019 р. // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/05/2019-11-05-072-finansi-bankivska-sprava-ta-strakhuvannya-bakalavr.pdf>.

Основна та допоміжна література:

1. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шеремет, І. В. Дем’яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 612с.

2. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; – Київ, 2019. – 272 с.

3. Внукова Н.М. Фінанси: вступ до фаху [навчальний посібник] / Н.М. Внукова, В.І. Успенко. – Харків: БУРУН і К, 2005. – 352 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Значення фінансів для суспільства.

План семінарського заняття № 2

Тема №2. Суть та роль фінансів у суспільстві

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв’язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб’єктів підприємництва», «Банківська система», «Страхування», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності, ознак та функцій фінансів, а також ролі фінансів у суспільстві.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке фінанси як економічна категорія?
2. Що розуміють під централізованими фінансами?
3. Що належить до децентралізованих фінансів?
4. Якими ознаками володіють фінанси?
5. У чому полягає суть розподільчої функції фінансів?
6. У чому полягає суть контрольної функції фінансів?
7. Назвіть основні напрями ролі фінансів у економічному житті суспільства.
8. В чому проявляється взаємозв’язок ціни та фінансів?

9. Яка відмінність заробітної плати і фінансів?
10. Який взаємозв'язок заробітної плати і фінансів?

План семінару:

1. Сутність фінансів та предмет фінансової науки.
2. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів.
3. Ознаки фінансів.
4. Функції фінансів.
5. Роль фінансів у суспільстві.
6. Взаємозв'язок та відмінність ціни і фінансів.
7. Взаємозв'язок та відмінність заробітної плати і фінансів.
8. Взаємозв'язок та відмінність кредиту і фінансів.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Виникнення і розвиток фінансів.
2. Централізовані і децентралізовані фінансові ресурси.
3. Управління фінансами. Фінансовий контроль.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>.
2. 18. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997р. № 280/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>.

Основна та допоміжна література:

1. Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
2. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник / Л.О. Шкварчук. – Львів: Простір-М, 2019. – 230 с.
3. Вступ до фаху за напрямом підготовки «Фінанси і кредит»: навчальний посібник / В.П. Божко; Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». – Харків: ХАІ, 2014. – 83 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Складові фінансової системи України.

План семінарського заняття № 3 Тема № 3. Фінансова система України

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страхування», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності та структури фінансової системи.
Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення фінансової системи держави та охарактеризуйте теоретичні основи її побудови.
2. Що являє собою фінансова система з точки зору її внутрішньої структури?
3. Які складові елементи включає фінансова система України за внутрішньою будовою?
4. Дайте характеристику сфер та ланок фінансової системи.
5. Назвіть складові (ланки) державних фінансів.
6. Назвіть складові (ланки) фінансового ринку.
7. Назвіть складові (ланки) міжнародних фінансів.
8. Що являє собою фінансова система з точки зору її організаційної структури? Охарактеризуйте її складники.
10. Назвіть основні проблеми діючої фінансової системи України.

План семінару:

1. Поняття фінансової системи.
2. Сфера та будова фінансової системи.
3. Властивості сучасної фінансової системи.
4. Сутність сфер та ланок фінансової системи.
  - 4.1. Структура державних фінансів.
  - 4.2. Фінанси суб'єктів господарювання.
  - 4.3. Фінанси домогосподарств.
  - 4.4. Міжнародні фінанси.
  - 4.5. Фінансовий ринок.
  - 4.6. Ринок страхування.
5. Система управління фінансами в Україні.
6. Сучасні проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи її вдосконалення.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Становлення та розвиток фінансової системи України.
2. Фінансовий ринок і його роль у ринковій економіці.
3. Фондові біржі України.
4. Світові фондові біржі.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>.
2. 11. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 № 448/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.

Основна та допоміжна література:

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. [Текст]: навчальний курс. / І.А. Бланк. - 2-е видавництво, перероб. і доп. - К.: Ельга, Ніка-Центр, 2013.

2. Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.

3. Вступ до фаху за напрямом підготовки «Фінанси і кредит» : навчальний посібник / В.П. Божко ; Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». – Харків : ХАІ, 2014. – 83 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Організаційно-правові форми підприємництва в Україні.

План семінарського заняття № 4 **Тема № 4. Фінанси суб'єктів господарювання**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страховання», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності фінансів суб'єктів господарювання.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення фінансам суб'єктів господарювання.
2. Які функції виконують фінанси підприємств?
3. Розкрийте сутність фінансових ресурсів підприємств
4. Які ознаки характерні для фінансових ресурсів підприємств?
5. Розкрийте складові фінансових ресурсів підприємств.
6. Дайте визначення фінансового менеджменту.
7. Розкрийте сутність фінансового результату діяльності підприємства.
8. Які складові має сукупний дохід підприємства?
9. Дайте визначення виручки від реалізації продукції.
10. Які існують методи обліку виручки від реалізації продукції?
11. Які складові включає виробнича собівартість продукції?
12. Дайте визначення прибутку підприємства.
13. Як розраховується рентабельність діяльності підприємства?
14. Назвіть види підприємств, що можуть діяти в Україні залежно від форм власності.
15. Назвіть види підприємств, що можуть діяти в Україні залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу.
16. На які види поділяються господарські товариства залежно від характеру інтеграції (осіб або капіталу) і міри відповідальності за зобов'язаннями?
17. Які типи об'єднань підприємств можуть створюватись і функціонувати в Україні?
18. Які існують організаційно-правові форми господарських об'єднань в Україні?

План семінару:

1. Сутність фінансів суб'єктів господарювання та їх роль у складі фінансової системи.
2. Функції фінансів суб'єктів господарювання.
3. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання.
4. Управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання.
5. Фінансові результати діяльності підприємства.
6. Організація фінансів суб'єктів господарювання.
7. Організаційно-правова форма господарювання підприємств залежно від характеру інтеграції і міри відповідальності за зобов'язаннями.
8. Організаційно-правові форми господарських об'єднань в Україні.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Соціальна відповідальність бізнесу.
2. Провідні холдингові компанії світу.
3. Банківське кредитування як напрям фінансового забезпечення малого та середнього бізнесу.
4. Відомі концерни в Україні та їх характеристика.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Господарський кодекс України станом на 27 лютого 2009 р. // Звід кодексів України : Т. 1 / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI.
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р., №1576-XII.

Основна та допоміжна література:

1. Романенко О.Р. Фінанси: підручник для ВНЗ / О.Р. Романенко. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 310 с.
2. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шеремет, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013.- 612с.
3. Внукова Н.М. Фінанси: вступ до фаху [навчальний посібник] / Н.М. Внукова, В.І. Успенко. – Харків: БУРУН і К, 2005. – 352 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Економічне значення бюджету та його роль у суспільстві.

План семінарського заняття № 5 Тема № 5. Бюджет і бюджетна система

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страховання», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності бюджету, його специфічних ознак, функцій, а також ознайомлення студентів із основними засадами формування бюджетної політики України.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Розкрийте сутність бюджету.
2. Назвіть функції та ознаки бюджету.
3. Дайте визначення поняттям «бюджетна система» та «бюджетний устрій».
4. Назвіть принципи побудови бюджетного устрою.
5. Дайте визначення поняттю бюджетної класифікації.
6. Дайте визначення бюджетного дефіциту, профіциту.
7. Дайте визначення поняттю зведеного бюджету України.
8. Розкрийте економічний аспект організації міжбюджетних відносин.
9. Дайте визначення поняттю міжбюджетних відносин та розкрийте їх практичне значення.
10. Що означає поняття – «бюджетне регулювання»?
11. З якими категоріями ототожнюється категорія «бюджетний федералізм»?

План семінару:

1. Призначення бюджету в економіці.
2. Економічна сутність бюджету, його ознаки.
3. Бюджетний механізм.
4. Бюджетна система та бюджетний устрій.
5. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України.
6. Бюджетний процес.
7. Теоретичні аспекти організації міжбюджетних відносин.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Концептуальні засади сутності бюджету.
2. Бюджетна система України та зарубіжних країн.
3. Децентралізація бюджетної системи України в умовах формування відкритого суспільства.
4. Прозорість бюджету як запорука розвитку демократії в Україні.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Конституція України: №254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>.
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» № 928-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2696-19>.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997р. № 280/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>.

Основна та допоміжна література:

1. Бюджетна система в таблицях і схемах : Навчальний посібник / [Ситник Н.С., Західна О.Р., Сташишин А.В., Шушкова Ю.В]. – Львів : Видавництво: Апріорі, 2017. – 180 с.

2. Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.

3. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування» : навчальний посібник / Л.О. Шкварчук. – Львів : Простір-М, 2019. – 230 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Сучасна банківська система України.

План семінарського заняття № 6

Тема № 6. Основні ознаки банківської системи України

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страхування», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності та структурних компонентів банківської системи України.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення поняттю «банківська система» згідно інституційного підходу.
2. Дайте визначення поняттю «банківська система» згідно інституційно-економічного підходу.
3. Яким цілям повинна відповідати банківська система?
4. Які виділяють моделі функціонування фінансових систем?
5. Які існують загальні принципи побудови банківських систем?
6. Які принципи відносять до специфічних принципів банківської системи?
7. Які типи банківських систем розрізняють в світі в залежності від організаційної структури банківських систем?
8. Яким вимогам має відповідати дворівнева банківська система для нормального функціонування?
9. Назвіть функції, які виконує банківська система.
10. Назвіть елементи банківської інфраструктури та їх складові.

План семінару:

1. Банківська система: суть та місце в фінансово-економічній системі країни.
2. Принципи побудови банківської системи.
3. Типи банківських систем.
4. Вимоги до діяльності банківської системи.
5. Функції банківської системи.

6. Інфраструктура та структура банківської системи України.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Банківська система України та основні напрями її розвитку.
2. Банківська криза в Україні 2014.
3. Основні функції та операції Національного банку України.
4. Банки як провідна ланка банківської системи.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р., № 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999р. №679-XIV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

Основна та допоміжна література:

1. Катан Л.І., Демчук Н.І., Бабенко-Левада В.Г., Журавльова Т.О. Банківська система: навч. посібник / [Л.І. Катан, Н.І. Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова] за ред. І.М. Мазур. – Дніпро: Пороги, 2017. – 444с.
2. Романенко О.Р. Фінанси: підручник для ВНЗ / О.Р. Романенко. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 310 с.
3. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник / Л.О. Шкварчук. – Львів: Простір-М, 2019. – 230 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Сучасний стан податкової системи України.

План семінарського заняття № 7

Тема № 7. Особливості податкової системи України

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страхування», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності податку, його специфічних ознак та функцій; основних засад функціонування податкової системи України.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Які основні ознаки характеризують категорію «податок»?

2. Які основні спільні риси та відмінності існують між категоріями «податок», «збір» і «митом»?
3. Назвіть основні елементи податку.
4. У чому полягає сутність фіскальної та регулюючої функцій податку?
5. Дайте характеристику видів непрямих податків.
6. Що представляє собою податкова система держави?
7. На яких засадах базується податкова система?
8. В чому різниця між податковою системою і системою оподаткування?
9. З яких елементів складається податкова система?
10. На яких принципах ґрунтується податкове законодавство України?

План семінару:

1. Сутність та характеристика податку.
2. Ознаки податків.
3. Елементи податку згідно з податковим кодексом України
4. Склад загальнодержавних і місцевих податків та зборів.
5. Суть податкової системи, система податкового законодавства.
6. Принципи побудови податкової системи.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Розвиток податків в Україні.
2. Роль податків у формуванні фінансових ресурсів держави.
3. Фінансовий устрій Європейських держав.
4. Історичний розвиток системи податків.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010р. №2755-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 № 3125-XII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

Основна та допоміжна література:

1. Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
2. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник / Л.О. Шкварчук. – Львів: Простір-М, 2019. – 230 с.
3. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; – Київ, 2019. – 272 с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Роль та значення страхування у системі економічних відносин.

План семінарського заняття № 8 Тема № 8. Страхування та страховий ринок

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до фаху» передуює вивченню таких навчальних дисциплін як «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка і фінанси суб'єктів підприємництва», «Банківська система», «Страховання», «Податковий менеджмент» та ін.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності страхування та страхового ринку.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення поняття «страхування».
2. Які функції виконує страхування?
3. Що таке страховий захист?
4. Що таке страховий випадок та страхова подія?
5. Назвіть характерні ознаки страхування як економічної категорії.
6. Які існують види страхування, зміст та призначення кожного?
7. Що таке страховий ринок ?
8. Як структурується страховий ринок ?
9. Хто належить до суб'єктів страхового ринку та які функції вони виконують?
10. Назвіть види добровільного та обов'язкового страхування в Україні.

План семінару:

1. Економічна природа та сутність страхування.
2. Завдання і функції страхування.
3. Види страхування.
4. Принципи обов'язкового страхування.
5. Страховий ринок та його складові.
6. Структура страхового ринку.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Роль страхового брокера на світовому ринку.
2. Страхові агенти та особливості їх роботи.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.03р. № 1058-15 (зі змінами і доповненнями) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1058-15>.

2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-111(зі змінами і доповненнями) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1533-14>.

3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням» від 18.01.01 р. № 2240-III (зі змінами і доповненнями) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2240-14>.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 № 1105-XIV (зі змінами і доповненнями) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1105-14>.

Основна та допоміжна література:

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. [Текст]: навчальний курс. / І.А. Бланк. - 2-е видавництво, перероб. і доп. - К.: Ельга, Ніка-Центр, 2013.

2. Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.

3. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шеремет, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 612с.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Укладач(і): _____ Круглякова Віра Володимирівна, доцент кафедри, к.е.н.
(підпис) (ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)